

Uchwała Nr 90/ IX/ 2019
Rady Powiatu w Płocku
z dnia 28 sierpnia 2019 r.

w sprawie przyjęcia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu płockiego na lata 2019 -2032”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 13 oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 511) w związku z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” przyjętym Uchwałą Rady Ministrów Nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r., zmienionym Uchwałą Rady Ministrów Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r. - Rada Powiatu w Płocku uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu płockiego na lata 2019 -2032” - stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Płocku.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
/-/ Lech Dąbrowski

Załącznik do Uchwały Nr 90 / IX /2019
Rady Powiatu w Płocku
z dnia 28 sierpnia 2019 r.

**Program usuwania wyrobów zawierających azbest
z terenu powiatu płockiego na lata 2019 - 2032**

(przyjęty przez Radę Powiatu w Płocku
uchwałą nr 90 / IX /2019 z dnia 28 sierpnia 2019 r.)

Płock, marzec 2019 rok

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	4
1.1. Wykaz pojęć i skrótów użytych w programie.....	5
1.2. Podstawa prawna i cel opracowania programu.....	6
1.3. Metodyka sporządzenia programu.....	6
2. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	6
3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POWIATU PŁOCKIEGO.....	12
4. ILOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POWIATU PŁOCKIEGO.....	16
5. SKŁADOWISKA ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO.....	17
6. INFORMACJA O REALIZACJI POPRZEDNICH PROGRAMÓW.....	19
7. HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY REALIZACJI PROGRAMU.....	20
8. ANALIZA MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ.....	24
9. ZARZĄDZANIE I MONITORING PROGRAMU.....	25
10. LITERATURA I ŹRÓDŁA DANYCH.....	27
11. SPIS TABEL.....	28
12. SPIS RYSUNKÓW.....	28
13. ZAŁĄCZNIKI.....	28

1. WSTĘP

Azbest jest nazwą handlową włóknistych minerałów naturalnie występujących w przyrodzie. Pod względem chemicznym są to uwodnione krzemiany magnezu, sodu, wapnia lub żelaza. Azbest ze względu na włóknistą budowę oraz wyjątkowe właściwości fizyczne i chemiczne najczęściej wykorzystywany był w budownictwie, przemyśle stoczniovym i chemicznym, energetyce, transporcie, motoryzacji. Szkodliwe i rakotwórcze działanie azbestu dla zdrowia człowieka w następstwie narażenia na długotrwałe oddziaływanie na drogi oddechowe zostało udowodnione i spowodowało stopniowe wprowadzanie przez poszczególne państwa odpowiednich przepisów i ograniczeń w jego stosowaniu.

Ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest wprowadzono w Polsce zakaz produkcji, stosowania oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Dokumentem określającym organizację i przebieg wycofania azbestu z gospodarki jest „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r., zmieniony Uchwałą Rady Ministrów Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r. Program ten utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. W Programie założono następujące cele do realizacji, tj.: usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest; minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju, likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Koordynatorem Programu jest Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii. Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym. Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu” (POKzA) każde województwo, powiat i gmina powinny opracować własny program usuwania azbestu na swoim terenie.

W „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” założono wyeliminowanie ze stosowania do 2032 r. wyrobów zawierających azbest. Konsekwencją realizacji tego Programu jest wzrost ilości wytwarzanych odpadów zawierających azbest. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, odpady zawierające azbest powinny być unieszkodliwiane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub z wydzieloną kwaterą na odpady zawierające azbest lub też na podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych. Prace polegające na usuwaniu lub naprawie wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie materiałów zawierających azbest.

Opracowany „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu plockiego na lata 2019 - 2032”, zwany dalej Programem, jest dokumentem ściśle związanym z *Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032* oraz spójnym z *Planem gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024* i *Programem usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego*.

Program przedstawia zagadnienie związane z bezpiecznym usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu plockiego. Stanowi element edukacji ekologicznej mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu. W dokumencie wskazano również możliwości finansowania lub dofinansowania przedsięwzięć polegających na usuwaniu azbestu.

1.1. Wykaz i pojęć skrótów użytych w Programie

Wykaz skrótów	Objaśnienie
Azbest (odpady zawierające azbest)	Odpady zaliczane do odpadów niebezpiecznych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2018 r. poz. 992, z późn. zm.)
Baza Azbestowa www.bazaazbestowa.gov.pl	Baza azbestowa jest darmowym i obowiązkowym narzędziem informatycznym dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest
BDO	Baza danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami prowadzona przez marszałka województwa
nr CAS	Nr CAS (Chemical Abstracts Service Registry Number) jest oznaczeniem numerycznym substancji pozwalającym jednoznacznie zidentyfikować substancję chemiczną
Dz. U.	Dziennik Ustaw
Kpgo 2022	Krajowy plan gospodarki odpadami 2022, przyjęty uchwałą nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 (M.P. poz. 784)
POKzA	Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r., zmieniony Uchwałą Rady Ministrów Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r.
Mg	Megagram/tona
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PGO WM 2024	Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024 (PGO WM 2024), do którego załącznikami są: Plan inwestycyjny dla województwa mazowieckiego, Program zapobiegania powstawaniu odpadów dla województwa mazowieckiego, Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego, Prognoza oddziaływania na środowisko Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024.
Program	Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu plockiego na lata 2019 - 2032
RDOŚ	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

1.2. Podstawa prawna i cel opracowania Programu

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu plockiego stanowi dokument spójny z *Planem gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024* oraz z zaktualizowanym *Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032*. Głównym celem Programu jest doprowadzenie do całkowitego usunięcia do końca 2032 roku wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu plockiego, poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie.

1.3. Metodyka sporządzenia Programu

W celu umożliwienia określenia aktualnego stanu w zakresie gospodarowania wyrobami zawierającymi azbest, pozyskane dane zostały zweryfikowane i poddane rzetelnej analizie.

Bazowe źródła danych do opracowania niniejszego Programu stanowią:

- dane Urzędu Marszałkowskiego,
- dane z internetowej Bazy Azbestowej,
- dane Związku Gmin Regionu Płockiego,
- ankiety dla gmin,
- aktualny stan w zakresie funkcjonujących składowisk odpadów azbestowych na terenie województwa mazowieckiego.

2. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Azbest jest nazwą przemysłową grupy minerałów włóknistych, które pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Nazwa ta wywodzi się od greckiego słowa „asbestos” i oznacza „niewygasający” lub „niezniszczalny”.

Wyróżnia się następujące rodzaje włóknistych krzemianów¹:

- azbest chryzotylowy, nr CAS 12001-29-5,
- azbest krokidolitowy, nr CAS 12001-28-4,
- azbest amozytowy (gruenerytowy), nr CAS 12172-73-5,
- azbest antofilitowy, nr CAS 77536-67-5,
- azbest tremolitowy, nr CAS 77536-68-6,
- azbest aktynolitowy, nr CAS 77536-66-4.

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów:

- grupę serpentynów (chryzotyli),

¹ Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2017 r. poz. 2119)

- grupę azbestów amfibolowych.

Grupę serpentynową charakteryzują znacznie dłuższe włókna niż grupę amfibolową.

Azbest chryzotylowy różni się od azbestu amfibolowego właściwościami fizycznymi i chemicznymi. Azbest chryzotylowy jest wytrzymały, elastyczny, ognioodporny, źle przewodzi ciepło, elektryczność, jest odporny na alkalia ale rozkłada się w kwasie solnym. Azbest amfibolowy jest kruchy i odporny na działanie kwasów. Azbest topi się w temperaturze rzędu 1500°C.

Azbest posiada unikalne właściwości chemiczne i fizyczne, takie jak odporność na bardzo wysokie temperatury, odporność na działanie chemikaliów, kwasów, zasad, wody morskiej. Charakteryzuje się także dużą sprężystością i wytrzymałością mechaniczną. Cechy te spowodowały, że znalazł on zastosowanie w wyrobie bardzo różnorodnych produktów.

W latach 80-tych stwierdzono, że oprócz pozytywnych właściwości azbest posiada również negatywne cechy. Gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwość uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia wówczas azbest stanowi zagrożenie dla zdrowia człowieka. Dochodzi do tego przy obróbce mechanicznej wyrobów zawierających azbest (np. cięcie, kruszenie), przy naruszeniu struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się wyrobu i wpływem warunków atmosferycznych.

Badania dowiodły rakotwórcze działanie włókien azbestu, które przedostają się do organizmu wraz z wdychanym powietrzem. Główną przyczyną aktywności kancerogennej azbestu jest wydłużony kształt jego cząstek, a więc kształt typu włókno. Krytyczne wymiary włókien respirabilnych azbestu to włókna o długości $L > 5 \mu\text{m}$, średnicy $d < 3 \mu\text{m}$ i stosunku długości do średnicy włókien $L/d \geq 3:1$.

Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest klasyfikuje się w dwóch klasach:

Klasa I - wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m³ definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniu mechanicznemu (z emisją włókien azbestu do otoczenia). Do wyrobów tego typu zaliczane są: np. sznury, płótna, tkaniny z dodatkiem azbestu, płyty i uszczelki w złączach rur, zaworów z gorącą wodą lub parą itp.

Klasa II - wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m³ definiowane jako „twarde”, zawierające poniżej 20% azbestu. Do tego typu wyrobów zalicza się: np. płyty azbestowo - cementowe faliste, płyty azbestowo-cementowe „karo” oraz płyty płaskie wykorzystywane w budownictwie wielokondygnacyjnym, wykonane z azbestocementu: rury wodociągowe i kanalizacyjne, złącza, listwy, gąsiory. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, dlatego też w przypadku mechanicznego uszkodzenia dochodzi do stosunkowo niewielkiej emisji włókien azbestu do otoczenia w porównaniu

z wyrobami klasy I. Ryzyko stwarza natomiast mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, piłowanie, wiercenie oraz ich rozbijanie (np. w wyniku zrzucania z wysokości) i kruszenie.

Kwalifikacja odpadów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest z chwilą ich usunięcia z miejsca występowania stają się odpadami niebezpiecznymi. W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1923) odpadom zawierającym azbest nadano następujące kody:

Kod odpadu	Rodzaj odpadu
Grupa	Odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii nieorganicznej
06 07 01*	Odpady azbestowe z elektrolizy
06 13 04*	Odpady z przetwarzania azbestu
Grupa	Odpady z procesów termicznych
10 11 81*	Odpady zawierające azbest
10 13 09*	Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych
Grupa	Odpady opakowaniowe; sorbenty, tkaniny do wycierania, materiały filtracyjne i ubrania ochronne nieujęte w innych grupach
15 01 11*	Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi
Grupa	Odpady nieujęte w innych grupach
16 01 11*	Okładziny hamulcowe zawierające azbest
16 02 12*	Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest
Grupa	Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych)
17 06 01*	Materiały izolacyjne zawierające azbest
17 06 05*	Materiały budowlane zawierające azbest

Zakres zastosowań wyrobów zawierających azbest

Azbest posiada cały szereg właściwości fizyczno-chemicznych poszukiwanych przez producentów wyrobów. Jest wysoce odporny termicznie i chemicznie. Daje się stosunkowo łatwo pozyskiwać i obrabiać. Posiada łatwość tworzenia trwałych komponentów pomiędzy włóknami azbestu, a wypełniaczami (lepiszczem) typu azbesto-cement, azbesto-guma, azbesto-kauczuk, polichlorek winylu czy asfalt. Komponenty pozyskane drogą domieszania włókien azbestu i lepiszcza charakteryzują się większą odpornością na temperaturę (odporność azbestu do 1000°C), odpornością na ścieranie i rozciąganie (związane ze sprężystością włókien). To wszystko decyduje o powszechności zastosowania samego, czystego azbestu oraz w połączeniu z wieloma komponentami w wielu gałęziach przemysłu, transportu, w budownictwie, elektrociepłownictwie, a także kolejnictwie. W poniższej tabeli przedstawiono rodzaje wyrobów zawierających azbest wraz z ich zastosowaniem.

Tabela nr 1. Rodzaje wyrobów zawierających azbest wraz z ich zastosowaniem²

Klasa wyrobu	Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Zastosowanie
I	masy azbestowe natryskowe	izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegród budowlanych,
I	sznury	izolacja akustyczna obiektów użyteczności publicznej piece przemysłowe wraz z kanałami spalin nagrzewnice rekuperatory kominy przemysłowe
I	tektura azbestowa	izolacja termiczna i uszczelnienia w instalacjach przemysłowych, aparaturze kontrolno-pomiarowej i laboratoryjnej
I	płyty azbestowo-kauczukowe	uszczelnianie urządzeń przemysłowych pracujących w środowisku agresywnym
I	wyroby tekstylne z azbestu (rękawice i tkaniny azbestowe)	ochrona pracowników
I	masa lub tektura azbestowa	drobne urządzenia w gospodarstwach domowych, np. żelazka, płytki kuchenne, piece akumulacyjne
I	materiały i wykładziny cierne zawierające azbest	hamulce i sprzęgła
I	masy ognioodporne zawierające azbest	piece przemysłowe wraz z kanałami spalin
II	płyty azbestowo-cementowe faliste i gąsiorzy	pokrycia dachowe, balkony
II	płyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane	ściany osłonowe ściany działowe elewacje zewnętrzne osłona ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych chłodnie kominowe chłodnie wentylatorowe
II	płyty azbestowo-cementowe płaskie „karo”	pokrycia dachowe elewacje zewnętrzne
II	płyty azbestowo-cementowe suchoformowane „kolorys”, „acekol” i inne	elewacje zewnętrzne osłony kanałów wentylacyjnych i klimatyzacyjnych ściany działowe
II	rury azbestowo-cementowe (bezciśnieniowe i ciśnieniowe)	przewody kanalizacyjne i wodociągowe rynny spustowe na śmieci przewody kominowe
II	otuliny azbestowo-cementowe	izolacja urządzeń ciepłowniczych i innych przemysłowych
II	kształtki azbestowo-cementowe budowlane	przewody wentylacyjne podokienniki osłony rurociągów ciepłowniczych osłony kanałów spalinowych i wentylacyjnych
II	kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne	przegrody izolacyjne w aparatach i urządzeniach elektrycznych
II	płytki PCV	podłogi w blokach mieszkalnych

² Źródło: Azbest. Podręcznik dobrych praktyk, Warszawa 2010.

Klasa wyrobu	Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Zastosowanie
I lub II	plyty azbestowo-cementowe konstrukcyjne ognioodporne	osłony ognioodporne i przeciwpożarowe w budynkach przemysłowych (kotłownie) izolacja urządzeń grzewczych grodzie przeciwogniowe w okrętownictwie

Zidentyfikowane obszary szczególnego narażenia na oddziaływanie azbestu na terenie województwa mazowieckiego

Rejonami szczególnie środowiskowo zagrożonymi oddziaływaniem azbestu są:

- obszary oddziaływania zakładów przetwórstwa azbestu:

Zakłady, które produkują wyroby zawierające azbest (wykaz wg załącznika nr 2 do ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest). Wśród nich wymieniono:

- Zakłady Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Wierzbicy koło Radomia.

Zakłady, które zaprzestały produkcji wyrobów zawierających azbest (wykaz wg załącznika nr 3 ustawy). Wśród nich wymieniono:

- „Fabryka Okładzin Ciernych” Spółka Akcyjna w Markach koło Warszawy,
- Zakłady Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Małkini,
- Pruszkowskie Zakłady Materiałów Izolacyjnych w Pruszkowie,
- Zakład Materiałów Hydroizolacyjnych „COBRPIB” w Pruszkowie.

Zakłady, które stosowały azbest w produkcji i których pracownicy są uprawnieni do określonych w ustawie świadczeń (wykaz wg załącznika nr 4 do ustawy). Wśród nich wymieniono:

- Fabrykę Okładzin Ciernych „FOMAR ROULUNDS” S.A. w Markach koło Warszawy (poprzednia nazwa – Fabryka Okładzin Ciernych „POLMO”) wraz z kooperantami,
- Mazowieckie Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja” w Małkini (poprzednia nazwa: Zakład Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Małkini),
- Pruszkowskie Zakłady Materiałów Izolacyjnych w Pruszkowie,
- Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Izolacji Budowlanej w Katowicach Oddział w Pruszkowie,
- Fabrykę Styropianu i Wyrobów Pokryciowych „Izolacja” PP w Wierzbicy k. Radomia (poprzednie nazwy: Zakłady Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Wierzbicy, „Izolacja Wierzbica” Fabryka Styropianu i Wyrobów Pokryciowych PP),
- Metsa Tissue S.A. w Konstancinie-Jeziornie (poprzednia nazwa – Warszawskie Zakłady Papiernicze),
- Zakłady Chemiczne i Tworzyw Sztucznych Boryszew S.A. w Sochaczewie (poprzednia nazwa – Zakłady Chemiczne „Boryszew”);

- tereny, na których zabudowana została duża ilość materiałów azbestowych – w tym przypadku istotnym problemem w ocenie zanieczyszczenia powietrza jest ilość i stan techniczny eksploatowanych obiektów, budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, w których zastosowano wyroby azbestowe.

Ponadto zwiększony kontakt z włóknami azbestu może nastąpić przez:

- demontaż i usuwanie wyrobów zawierających azbest bez zastosowania odpowiednich środków bezpieczeństwa,
 - niewłaściwy załadunek, transport i rozładunek odpadów azbestowych,
 - niezgodne z przepisami składowanie wyrobów zawierających azbest,
 - użytkowanie wyrobów zawierających azbest stosowanych jako izolacje ognioodporne, akustyczne, wentylacyjne i klimatyzacyjne;
- „dzikie” wysypiska odpadów azbestowych;
 - obszary, na których wykorzystywano odpady wyrobów azbestowo-cementowych do celów „gospodarczych”.

Wpływ azbestu na zdrowie człowieka

Wejście w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. *o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* rozwiązało w Polsce problemy związane z ekspozycją zawodową w przemyśle przetwórstwa surowca oraz prawie całkowicie zatrzymało dalsze stosowanie i gromadzenie wyrobów zawierających azbest. W chwili obecnej dopuszcza się jedynie wprowadzanie do obrotu i stosowanie diafragm do istniejących instalacji elektrolitycznych zawierających azbest chryzotylowy oraz stosowanie wałów z azbestu chryzotylowego wykorzystywanych do ciągnięcia szkła, zainstalowanych lub znajdujących się w użytkowaniu przed dniem 1 stycznia 2005 roku, do czasu ich zużycia lub do czasu, kiedy będą dostępne substytuty bezazbestowe, w zależności od tego, która okoliczność wystąpi wcześniej.

Wciąż jednak pozostaje problem obecności w otoczeniu człowieka ogromnych ilości wyrobów azbestowo-cementowych, które ulegając degradacji stanowią źródło ciągłej emisji włókien azbestu do środowiska. Skutki zdrowotne obserwowane u osób narażonych na pył azbestowy są w głównej mierze wynikiem wnikania (wdychania) do układu oddechowego włókien azbestu zawieszonych w powietrzu. Nie bez znaczenia pozostaje również kontakt azbestu ze skórą.

Do chorób wywoływanych przez pył azbestowy zaliczamy m.in.:

- nowotwór płuca – najpowszechniejszy nowotwór złośliwy, spowodowany wchłanianiem azbestu. Nowotwory płuca potrafią rozwijać się nawet przez wiele lat, choroba polega na niekontrolowanym rozroście złośliwych komórek nowotworowych w obrębie płuc. W początkowym etapie pojawiają się tzw. zmiany przedrakowe, niewidoczne na prześwietleniu RTG i nie dające żadnych objawów. Rak płuca może być wywołany przez wszystkie typy azbestu,
- międzybłoniaki opłucnej i otrzewnej – złośliwe nowotwory, bezpośrednio związane z ekspozycją na azbest (ponad 70% zachorowań). Choroba ta jest trudna do zdiagnozowania

i nieuleczalna. Zazwyczaj prowadzi do śmierci w ciągu 12-18 miesięcy od jej stwierdzenia. Główną rolę w etiologii międzybłoniaka opłucnej odgrywa krokidolit, znacznie mniejszą amozyt i azbest tremolitowy. Rola azbestu chryzotylowego nie jest do końca wyjaśniona, ponieważ obserwowane przypadki tego nowotworu w populacjach narażonych na azbest chryzotylowy przypisuje się często zanieczyszczeniom przez azbesty amfibolowe. Liczbę przypadków śmiertelnych wśród chorych na raka płuc spowodowanego kontaktem z azbestem szacuje się na dwukrotnie wyższą, niż w wypadku międzybłoniaka łagodnej zmiany opłucnowe – mogą występować pod postacią odgraniczonych blaszek, zgrubień lub odczynów wysiękowych. Zwykle towarzyszą procesom włóknienia sąsiadującej tkanki płucnej. Zmiany te nie mają większego znaczenia klinicznego.

- pylica azbestowa (azbestoza) – nieuleczalna choroba płuc, w czasie której następuje śródmiąższowe zwłóknienie tkanki płucnej, wywołane obecnością włókien azbestowych. W wyniku powikłań może dojść do powstania raka oskrzela lub międzybłoniaka opłucnej. Okres inkubacyjny azbestozy przekracza dziesięć lat, a symptomy występowania choroby mogą się ujawnić nawet po dwudziestu latach. Nieodwracalne zmiany w płucach mogą wywoływać zarówno znikome dawki azbestu przyjmowane w długim okresie czasu, jak również jednorazowa ekspozycja na dużą dawkę pyłu azbestowego.

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POWIATU PŁOCKIEGO

Położenie i podział administracyjny

Powiat płocki położony jest w środkowej Polsce, w zachodniej części Niziny Mazowieckiej, nad Wisłą, po obu stronach pradoliny i najważniejszej granicy przyrodniczej polskiego niżu - granicy zasięgu krajobrazów młodoglacjalnych. Obszar ten przecina szeroko rozłożona dolina Wisły. Powiat płocki otacza miasto na prawach powiatu - Płock, ważny ośrodek kulturowy, gospodarczy i turystyczny Mazowsza Zachodniego, a jednocześnie historyczną stolicę regionu. Jest jednym z największych obszarowo powiatów w Polsce i województwie mazowieckim. Ogólna powierzchnia powiatu wynosi 1 798,8 km². W jego skład wchodzi: - gminy miejsko - wiejskie: Drobin i Gąbin, Wyszogród - o łącznej powierzchni 388 km²; - gminy wiejskie: Bielsk, Bodzanów, Brudzeń Duży, Bulkowo, Łąck, Mała Wieś, Nowy Duninów, Radzanowo, Słubice, Słupno, Stara Biała i Staroźreby - o łącznej powierzchni 1 411 km².

W powiecie funkcjonuje 409 sołectw, tj.: Bielsk - 38, Bodzanów - 34, Brudzeń Duży - 33, Bulkowo - 31, Drobin - 49, Gąbin - 27, Łąck - 16, Mała Wieś - 24, Nowy Duninów - 13, Słubice - 18, Słupno - 17, Stara Biała - 25, Staroźreby - 37 i Wyszogród - 17.

Demografia

Powiat płocki liczy 111 108 mieszkańców (dane GUS, stan na 30.06.2018 r.), z których ponad 90% mieszka na wsi. Gęstość zaludnienia waha się w granicach 28-84 mieszkańców/km², przy czym średnia gęstość wynosi 62 osoby/km². Mężczyźni stanowią 49,6

% mieszkańców, kobiety 50,4%. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 63,2%, przedprodukcyjnym 18,8 %, poprodukcyjnym - 18,0 %. Największe skupiska ludności występują w miastach i miejscowościach będących siedzibami gmin.

Gospodarka

Na terenie powiatu plockiego funkcjonuje blisko 5.200 podmiotów gospodarczych, z tego najwięcej w zakresie handlu detalicznego i hurtowego. Drugą pozycję stanowią podmioty gospodarcze zajmujące się działalnością produkcyjną, następnie budownictwem oraz transportem. Największe z zakładów to: PKN ORLEN S.A. w Płocku, Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o., Baza Surowcowa PERN „Przyjaźń” S.A. w Plebance. Funkcjonują również liczne firmy zajmujące się odzyskiem odpadów, serwisy samochodowe, fermy, zakłady przetwórstwa mięsnego oraz podmioty z branży handlu i usług.

Spośród wszystkich firm w powiecie 96 % stanowi sektor prywatny, w którym dominują działalności prowadzone przez osoby fizyczne. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w gminach: Gąbin, Stara Biała, Łąck, Bielsk, Drobin, Bodzanów, Radzanowo, na co niewątpliwie wpływ ma bliskie sąsiedztwo miasta Płocka. Najmniej podmiotów funkcjonuje w gminach: Słubice i Bulkowo.

Rolnictwo

Podstawą gospodarki powiatu jest dobrze rozwinięte rolnictwo. Z rolnictwem związanych jest ponad 60 % mieszkańców. Użytki rolne zajmują 135 614 ha, w tym szczególności: grunty orne - 111 913 ha (82,52 %), sady 2 001 ha (1,48%), łąki 4 560 ha (3,36 %) i pastwiska 8 680 ha (6,40 %). Ponadto w kategorii gruntów rolnych wyróżniamy także: grunty rolne zabudowane – 3 931 ha (2,90%), grunty pod stawami – 49 ha (0,04%), grunty pod rowami - 977 ha (0,72%), grunty zadrzewione i zakrzewione – 1 481 ha (1,09%) oraz nieużytki - 2 022 ha (1,49%).

Rolnictwo charakteryzuje się wysoką produktywnością. W strukturze zasiewów dominują zboża (75 %), przemysłowe (10,5 %), ziemniaki (6,8 %), pastewne (5,2 %), pozostałe (2,5 %). Uprawa pszenicy skoncentrowana jest w gminach: Drobin, Bielsk, Radzanowo, Bulkowo, Bodzanów. Ziemniaki uprawiane są głównie w gminach: Staroźreby, Bulkowo, Bodzanów, Radzanowo.

Pod względem wielkości produkcji zwierzęcej powiat plocki zajmuje pierwsze miejsce na Mazowszu. W powiecie utrzymuje się najwięcej bydła - ok. 55 tys. sztuk, produkcja trzody chlewnej kształtuje się na poziomie 250 tys. sztuk (największą koncentracją produkcji charakteryzuje się gmina Drobin), hodowla drobiu sięga 5 mln sztuk. W ostatnich latach obserwuje się dynamiczny rozwój rolnictwa ekologicznego oraz gospodarstw agroturystycznych. Obecnie produkcję ekologiczną prowadzi 57 gospodarstw ekologicznych, zaś usługi turystyczne oferuje 5 gospodarstw agroturystycznych (dane: MODR w Warszawie Oddział w Płocku).

Turystyka i wypoczynek

Powiat ziemski plocki, ze względu na swoje położenie oraz walory przyrodnicze i krajobrazowe, jest obszarem atrakcyjnym dla różnych form wypoczynku. Jest to teren o dużym potencjale turystycznym i jeden z ważniejszych regionów turystycznych Mazowsza. Blisko połowa powierzchni powiatu objęta jest ochroną prawną przyrodniczą. Obok malowniczych krajobrazów oraz bogatej fauny i flory znajdują się tutaj jedne z nielicznych, istotnych pod względem rekreacyjnym, jezior w województwie mazowieckim. Ruch turystyczno-wypoczynkowy rozwija się głównie na terenie gmin: Łąck, Nowy Duninów, Bodzanów, Brudzeń Duży i Gąbin. Pozwala to z jednej strony na rozwój regionu, ale z drugiej strony nadmierna eksploatacja terenów cennych przyrodniczo stwarza lokalne zagrożenia dla środowiska.

Drogi

Sieć dróg powiatu plockiego stanowi: 131 km dróg krajowych, 167,5 km dróg wojewódzkich, 723 km dróg powiatowych i 1185 km dróg gminnych. Połączenia pomiędzy terenami położonymi po prawej i lewej stronie Wisły zapewniają trzy przeprawy mostowe: dwie w Płocku i jedna w Wyszogrodzie. W lokalny układ komunikacyjny wpisuje się także przeprawa po koronie zapory we Włocławku. Stan dróg w powiecie uległ w ostatnich latach znacznej poprawie.

Systematycznie prowadzone są inwestycje drogowe, głównie odnowienia nawierzchni bitumicznych. Mimo odczuwalnego postępu, część dróg nadal wymaga dostosowania parametrów technicznych do zwiększającego się natężenia ruchu kołowego. Drogi o nawierzchni gruntowej, które stanowią 18 % długości sieci dróg powiatowych, potrzebują przebudowy. Skala tych inwestycji determinowana jest wielkością posiadanych środków finansowych. Centralne położenie powiatu stwarza możliwości rozwoju na tym obszarze dróg o charakterze tranzytowym.

Klimat

Klimat powiatu ma charakter przejściowy, przenikają się tu wzajemnie cechy klimatu oceanicznego i kontynentalnego. Roczna suma opadów waha się od 450 do 650 mm, przy czym najwyższe wartości występują od czerwca do sierpnia.

Wody

Śródlądowe powierzchniowe wody zajmują 4,0 % powierzchni powiatu (7,3 tys. ha). Największą rzeką w powiecie plockim jest rzeka Wisła. Długość rzeki w granicach powiatu wynosi 69,7 km.

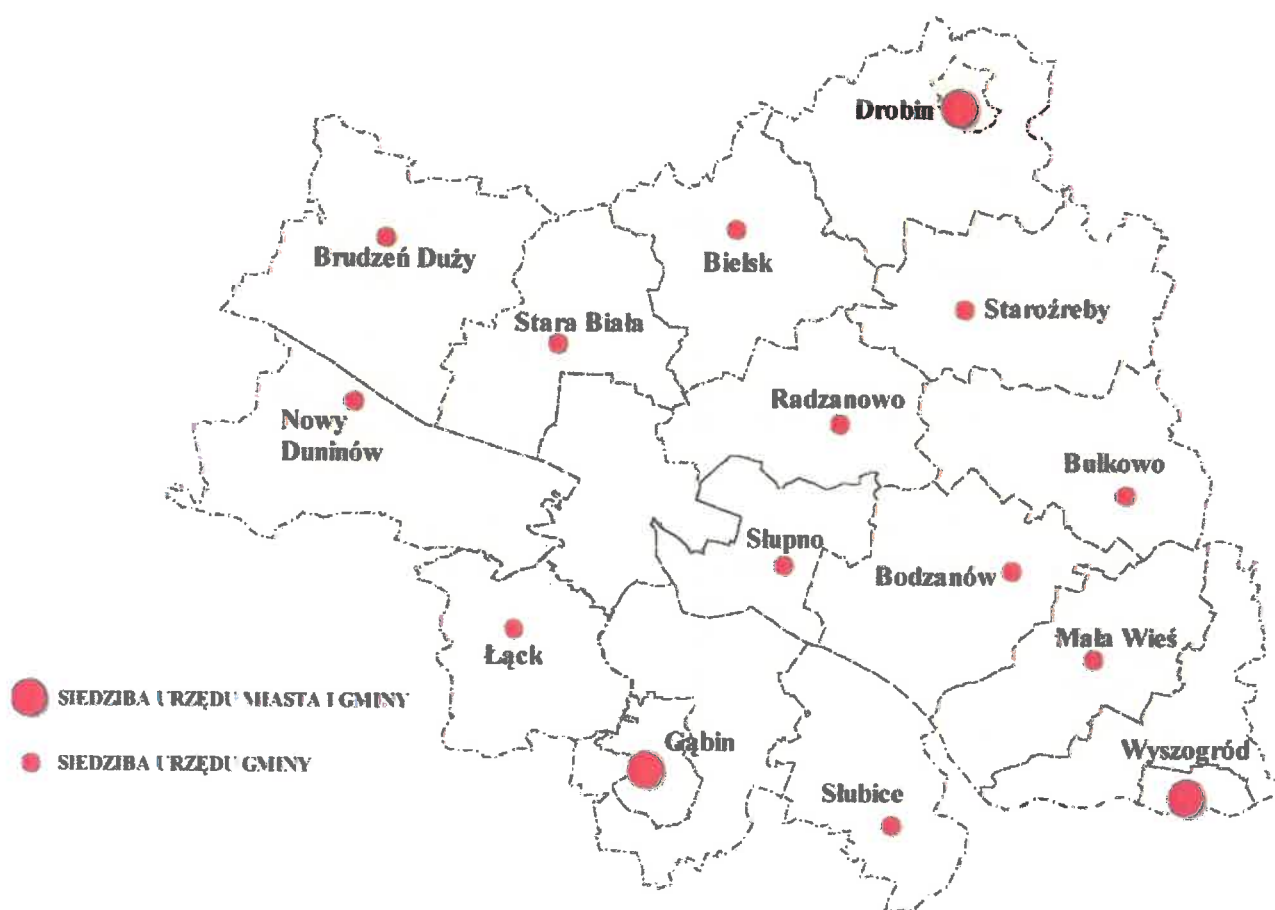
Powiat plocki, jako nieliczny w województwie mazowieckim, może poszczycić się posiadaniem na swoim terenie licznych jezior, w tym jeziora Zdwojskiego, największego na Mazowszu (powierzchnia 352,50 ha).

Ochrona prawna

Ochroną prawną objętych jest niemal 45 % obszaru powiatu, a ich rozmieszczenie związane jest głównie ze środowiskami kompleksów leśnych, a także Wisły i jej dopływów oraz ich dolin, stanowiących jednocześnie korytarze ekologiczne o znaczeniu paneuropejskim.

Powierzchnia lasów wynosi 31,5 tys. ha, co odpowiada lesistości 17,5 % niższej o 10,7% od przeciętnej lesistości kraju.

Rysunek nr 1. Mapa powiatu plockiego z podziałem na gminy

4. ILOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POWIATU PŁOCKIEGO

Dla potrzeb monitorowania realizacji zadań wynikających z POKzA prowadzona jest BAZA AZBESTOWA (strona: www.bazaazbestowa.gov.pl). W Bazie gromadzone są i przetwarzane informacje uzyskane z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Wszystkie gminy w powiecie płockim korzystają z bazy azbestowej i uzupełniają dane o rodzaju, ilości oraz miejscach występowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Z danych Bazy Azbestowej wynika, iż proces usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest jest procesem bardzo powolnym. Dla przykładu w 2015 r. w powiecie płockim zinwentaryzowanych zostało 33 485,31 Mg wyrobów zawierających azbest. Z czego unieszkodliwiono zaledwie 1 849,488 Mg.

W 2016 roku zinwentaryzowano 34 872,412 Mg wyrobów zawierających azbest a unieszkodliwiono 2 833,752 Mg. Natomiast według stanu na 11.02.2019 r. zinwentaryzowano 41 130,883 Mg wyrobów zawierających azbest a unieszkodliwiono 3 432,25 Mg.

W poniższej tabeli przedstawiono masę zinwentaryzowanych oraz pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest należących do osób fizycznych i osób prawnych na terenie poszczególnych gmin w powiecie płockim (wg stanu na dzień 11.02.2019 r.).

Tabela nr 2. Ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych i pozostałych do unieszkodliwienia na terenie powiatu płockiego (kg) z podziałem na gminy

Gmina		Zinwentaryzowane [kg]			Pozostałe do unieszkodliwienia [kg]		
Kod	Nazwa	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne
1419012	Bielsk	6 339 421	6 335 945	3 476	5 737 094	5 737 094	0
1419022	Bodzanów	4 360 372	4 319 535	40 837	4 358 772	4 319 535	39 237
1419032	Brudzeń Duży	6 095 559	5 960 394	135 165	5 773 149	5 637 984	135 165
1419042	Bulkowo	5 037 627	5 037 627	0	4 910 924	4 910 924	0
1419053	Drobin	4 697 072	4 656 550	40 522	3 842 381	3 813 759	28 622
1419063	Gąbin	68 2105	682 105	0	651 189	651 189	0
1419072	Łąck	2 219 985	2 151 633	68 352	2 120 726	2 115 820	4 906
1419082	Mała Wieś	2 869 337	2 867 913	1 424	2 869 337	2 867 913	1 424
1419092	Nowy Duninów	347 097	327 827	19 270	256 551	237 281	19 270
1419102	Radzanowo	666 064	666 064	0	429 517	429 517	0
1419112	Słubice	2 244 859	2 228 257	16 602	2 208 481	2 201 309	7 172
1419122	Słupno	302 873	290 250	12 623	141 741	129 118	12 623
1419132	Stara Biała	1 985 682	1 896 352	89 329	1 770 947	1 713 934	57 012
1419142	Staroźreby	985 729	958 729	0	479 039	479 039	0
1419153	Wyszogród	2 324 102	2 324 102	0	2 148 786	2 148 786	0
Razem		41 130 883	40 703 283	427 600	37 698 633	37 393 202	305 431

Źródło: Baza Azbestowa, wg stanu na dzień 11.02.2019 r.

5. SKŁADOWISKO ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Na terenie powiatu plockiego aktualnie nie funkcjonuje żadne składowisko odpadów zawierających azbest.

W województwie mazowieckim funkcjonuje tylko jedno składowisko odpadów, przyjmujące odpady zawierające azbest. Jest to kwatera o powierzchni 1,9 ha i pojemności 45 000 m³ mieszcząca się na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Rachocin, gmina Sierpc, powiat sierpecki. Składowisko zarządzane jest przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sierpcu Sp. z o.o.

Rysunek nr 2. Mapa województwa mazowieckiego z funkcjonującymi i planowanymi do budowy składowiskami przyjmującymi odpady zawierające azbest

Źródło: WPGO 2024

6. INFORMACJA O POPRZEDNICH PROGRAMACH

Problematyka gospodarowania odpadami zawierającymi azbest w powiecie plockim była uwzględniona w następujących dokumentach programowych:

- „Programie ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami w powiecie plockim do 2010 r.”, uchwalonym przez Radę Powiatu w Płocku 16 grudnia 2003 r., w którym uwzględniono działania związane z usuwaniem azbestu.
- „Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu Płockiego na lata 2008-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016” (aktualizacja) wraz z „Programem usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu płockiego w latach 2008-2032”, uchwalonym przez Radę Powiatu w Płocku 25 czerwca 2008 r.

Z dniem 21 stycznia 2013 r. weszła w życie ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2018 r. poz. 992, z późn. zm.). Po upływie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy straciły moc uchwały dotyczące przyjęcia powiatowych i gminnych planów gospodarki odpadami.

W czasie obowiązywania powyższych dokumentów wskazywano między innymi, że najistotniejszymi problemami na terenie powiatu płockiego wynikającymi z obecności wyrobów zawierających azbest są:

- niedostateczny stopień inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest oraz niedostateczna ilość przeprowadzonych kontroli stanu obiektów i urządzeń budowlanych przez większość osób fizycznych i prawnych, będących właścicielami, zarządcami lub użytkownikami miejsc, w których znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest;
- niepełne informacje o ilości zinwentaryzowanych i usuniętych wyrobów zawierających azbest (dane szacunkowe, różne jednostki miary, trudności w przeliczaniu ogólnej masy wyrobów na terenie powiatu płockiego);
- nieprzestrzeganie, przez użytkowników wyrobów zawierających azbest, przepisów dotyczących postępowania z tymi wyrobami;
- „dzikie wysypiska” odpadów;
- brak zainteresowania właścicieli wymianą pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych z uwagi na wysokie koszty zakupu nowego pokrycia dachowego;
- zbyt niskie tempo usuwania wyrobów zawierających azbest.

Biorąc pod uwagę, iż problemy wskazane w powyższych opracowaniach są nadal aktualne opracowano „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu płockiego na lata 2019 - 2032”, którego nadrzędnym celem jest realizacja krajowej polityki ochrony środowiska i zapisów „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

8. HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY REALIZACJI PROGRAMU

Nadrzędnym celem Programu jest usunięcie azbestu z terenu powiatu plockiego. Realizacja tego celu będzie odbywała się poprzez: prowadzenie szerokiej działalności edukacyjnej i szkoleniowej, dotyczącej tematyki azbestu; prowadzenie działalności informacyjno-popularyzacyjnej, dotyczącej bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbestu oraz organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu na ten cel środków krajowych i unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w POKzA.

Jednym z warunków skutecznego przyspieszenia tempa usuwania wyrobów zawierających azbest jest opracowanie przez gminy programów usuwania azbestu i zgromadzenie pełnych informacji na temat ilości i rozmieszczenia tych wyrobów. Jest to zadanie długotrwałe, wymagające dużych nakładów finansowych, współpracy pomiędzy poszczególnymi szczeblami administracji rządowej, samorządowej oraz zaangażowania społeczeństwa.

Z danych bazy azbestowej wynika, że w marcu 2019 r. wskaźnik nagromadzenia wyrobów zawierających azbest przypadający na powierzchnię powiatu plockiego wynosi 22,97 Mg/km² zaś wskaźnik nagromadzenia wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę mieszkańców wynosi 0,37 Mg/osobę. W roku 2019 do unieszkodliwienia na terenie powiatu plockiego pozostało 3 432,25 Mg wyrobów zawierających azbest.

Należy zauważyć, że zgodnie z Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terytorium Polski przy obliczaniu masy i objętości płyt azbestowo-cementowych stosuje się następujące przeliczniki:

1 m ² płyty azbestowo-cementowej = 0,011 Mg
1 Mg płyty azbestowo-cementowej = 0,82 m ³

Źródło: Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terytorium Polski

Tabela nr 3. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji Programu

Lp.	Nazwa zadania	okres realizacji	Jednostka realizująca	Koszt w 2019 r.	Koszt w 2020 r.	Koszt w 2021 r.	Koszt w 2022 r.	Koszt w latach 2023-2032	Źródła finansowania
1.	Szczegółowa inwentaryzacja miejsc występowania, rodzaju i stanu wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością powiatu	2019	powiat płocki	-	-	-	-	-	bez kosztów
2.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością powiatu	2019-2032	powiat płocki	bd	bd	bd	bd	bd	budget powiatu budget państwa WFOŚiGW
3.	Działania informacyjne i edukacyjne skierowane do mieszkańców powiatu w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, w tym organizacja seminariów, konferencji, konkursów	2019-2032	powiat płocki	15 000	15 000	15 000	15 000	bd	budget powiatu budget państwa WFOŚiGW
4.	Współpraca w organizowaniu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu	2019-2032	gminy powiat płocki	bd	bd	bd	bd	bd	budget gminy NFOŚiGW WFOŚiGW

	płockiego przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych i unijnych											budżet państwa środki unijne
5.	Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów azbestowo-cementowych (osoby fizyczne) na terenie Związku Gmin Regionu Płockiego: Gmina Brudzeń Duży Miasta i Gmina Drobin Gmina Łąck Gmina Nowy Duninów Gmina Słupno Gmina Stara Biała Gmina i Miasto Wyszo gród	2019-2032	ZGRP gminy	322.900	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	budżet gminy WFOŚiGW
6.	Odbiór i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest (osoby fizyczne)	2019-2032	Gmina Bulkowo	30. 000	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	użytkownicy i właściciele obiektów budżet gminy WFOŚiGW
7.	Odbiór i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest (osoby fizyczne)	2019-2032	Gmina Radzanowo	41.998	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	użytkownicy i właściciele obiektów budżet gminy WFOŚiGW

8.	Odbiór i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest (osoby fizyczne)	2019-2032	Gmina Słubice	34.800	bd	bd	bd	bd	użytkownicy i właściciele obiektów budżet gminy WFOŚiGW
9.	Odbiór i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest (osoby fizyczne)	2019-2032	Gmina Bielsk	42.000	bd	bd	bd	bd	użytkownicy i właściciele obiektów budżet gminy WFOŚiGW
10.	Odbiór i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest (osoby fizyczne)	2019-2032	Gmina Mała Wieś	30.279	bd	bd	bd	bd	użytkownicy i właściciele obiektów budżet gminy WFOŚiGW
11.	Opracowanie broszury informacyjnej dotyczącej bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest	2019-2020	Powiat Płocki	20.000	20.000	bd	bd	bd	użytkownicy i właściciele obiektów budżet powiatu budżet państwa

9. ANALIZA MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Ze względu na wysokie koszty usuwania, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest proces usuwania azbestu z terenu Polski następuje powolnie. Ciężar sfinansowania usunięcia wyrobów zawierających azbest spoczywa na właścicielach, użytkownikach wieczystych lub zarządcach nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest.

Źródłami finansowania usuwania azbestu są:

- środki własne właścicieli obiektów budowlanych,
- środki własne inwestorów prywatnych,
- środki własne jednostek samorządu terytorialnego,
- środki budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Rozwoju,
- środki funduszy ochrony środowiska.

Środki budżetu państwa pozostające do dyspozycji Ministra Rozwoju

Realizacja zadań *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032* jest wspierana finansowo przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii ze środków budżetu państwa. W imieniu Ministra koordynację, monitoring i zarządzanie programem prowadzi powołany przez niego Główny Koordynator. Zadaniem Głównego Koordynatora jest przede wszystkim zapewnienie efektywnej realizacji wszystkich zadań finansowanych bezpośrednio ze środków budżetowych. Ministerstwo Rozwoju co roku organizuje konkurs na dofinansowanie aktywności związanych z likwidacją azbestu. Jest on skierowany do jednostek samorządu terytorialnego i obejmuje zadania w bloku 2, polegające na działaniach edukacyjno-informacyjnych oraz w bloku 3, dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest, opracowywanie programów usuwania takich wyrobów i wykonanie lub aktualizację ich inwentaryzacji.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (WFOŚiGW) udzielają dotacji, pożyczek oraz przekazują środki finansowe na podstawie umów cywilnoprawnych. NFOŚiGW w Warszawie uruchomił Program Priorytetowy „SYSTEM - wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW”. Program realizowany będzie w latach 2015-2022, przy czym zobowiązania (rozumiane jako podpisywanie umów) podejmowane będą do 2020 roku. Środki wydatkowane będą do 2022 roku. Nabór wniosków odbywa się w trybie ciągłym. Terminy, sposób składania i rozpatrywania wniosków dla WFOŚiGW określone są w ogłoszeniu o naborze lub w regulaminie naboru, zamieszczanych na stronie internetowej NFOŚiGW. Dla beneficjentów końcowych terminy składania wniosków określone są indywidualnie przez WFOŚiGW w ogłoszeniach o konkursach umieszczanych na stronach internetowych. W ramach tego programu gminy mogą uzyskać wsparcie finansowe na zadania dotyczące demontażu, zbierania, transportu i unieszkodliwienia lub zabezpieczenia

odpadów zawierających azbest, zgodnie z gminnymi programami usuwania wyrobów zawierających azbest oraz na te same działania na obszarach objętych klęską żywiołową. Zasady udzielania wsparcia każdy z WFOŚiGW ustala odrębnie.

WFOŚiGW w Warszawie udziela dofinansowania na realizację działań w ramach Programu „Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego.”

10. ZARZĄDZANIE I MONITORING PROGRAMU

W Programie oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032 zostały określone następujące cele:

- 1) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- 2) minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- 3) likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Zadania służące ich realizacji muszą się wzajemnie uzupełniać na trzech poziomach: lokalnym (powiatowym i gminnym), centralnym (Rada Ministrów, Minister Przedsiębiorczości i Technologii, Główny Koordynator). Zadania określone w Krajowym Programie zostały pogrupowane w pięciu blokach tematycznych:

- 1) zadania legislacyjne,
- 2) działania edukacyjno-informacyjne, obejmujące działania skierowane do dzieci, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych, ocenę i promocję unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji, kongresów i udział w nich,
- 3) zadania z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest obejmujące: usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, oczyszczanie terenów nieruchomości, oczyszczanie obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest, budowę składowisk azbestowych oraz budowę instalacji i urządzeń do unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, zadania wspierające, w tym wsparcie finansowe opracowania programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczania terenów z azbestu na wszystkich szczeblach,
- 4) monitoring realizacji programu w postaci Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- 5) działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem.

- 6) Realizację zadań krajowego Programu objęto elektronicznym systemem monitorowania i sprawozdawczości, który został utworzony w latach 2004-2006.

Monitoring realizacji zadań krajowego Programu obejmuje gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o usuwaniu azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności dotyczących:

- ✓ ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest oraz wytworzonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest ,
- ✓ ilości składowanych odpadów zawierających azbest,
- ✓ lokalizacji istniejących i planowanych składowisk odpadów zawierających azbest i ich pojemności oraz stopnia wykorzystania,
- ✓ ilości i wyników przeprowadzonych inwentaryzacji oraz oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest i ich lokalizacji na terenie gmin, powiatów i województw,
- ✓ przedsiębiorstw posiadających uprawnienia do bezpiecznego usuwania azbestu,
- ✓ liczby osób pracujących w kontakcie z azbestem,
- ✓ liczby pracowników przeszkolonych do pracy w kontakcie z azbestem,
- ✓ podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego inicjatyw w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- ✓ usytuowania miejsc o wysokim stężeniu włókien azbestu w powietrzu,
- ✓ ewidencjonowania zmian legislacyjnych dotyczących problematyki azbestowej
- ✓ wdrażania technologii unicestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych.

Monitoring realizacji zadań krajowego Programu obejmuje także wskaźniki środowiskowe wynikające z przeprowadzonej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zalicza się do nich:

- ✓ ogólna powierzchnia zajęta przez składowiska i kwatery przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest [ha]
- ✓ stan zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu zagrożonych rejonów i okolic [włókna/m³].

Do monitorowania stopnia realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu plockiego do roku 2032” przyjęto wskaźniki przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela nr 4. Wskaźniki monitorowania Programu

Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Jednostka
1.	Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w danym roku sprawozdawczym	Baza azbestowa	Mg
2.	Ilość wyrobów zawierających azbest pozostała do usunięcia	Baza azbestowa	Mg
3.	Masa unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest w danym roku sprawozdawczym	Baza azbestowa, BDO	Mg/rok
4.	Liczba gmin w powiecie plockim korzystająca z Bazy Azbestowej	Baza azbestowa	szt. /rok

11. LITERATURA I ŹRÓDŁA DANYCH

BIBLIOGRAFIA

1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r., zmieniony Uchwałą Rady Ministrów Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r.
2. Krajowy plan gospodarki odpadami 2022, przyjęty uchwałą nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 (M.P. poz. 784)
3. Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024 wraz z załącznikami: Plan inwestycyjny dla województwa mazowieckiego, Program zapobiegania powstawaniu odpadów, Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego i Prognoza oddziaływania na środowisko Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego.
4. Program ochrony środowiska dla powiatu plockiego do 2022 r. z perspektywą do 2026 r., przyjęty przez Radę Powiatu w Płocku uchwałą nr 273/XXIX/2017 z dnia 29 listopada 2017 r.
5. Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2017 roku
6. Azbest, Podręcznik dobrych praktyk, Izabella Skrzecz, Warszawa 2010
7. Ankiety gminne z powiatu plockiego

WYKAZ ADRESÓW STRON INTERNETOWYCH

1. <http://isap.sejm.gov.pl>
2. <http://www.bazaazbestowa.gov.pl>
3. <http://www.mg.gov.pl>
4. <http://www.mpit.gov.pl>
5. <https://www.nfosigw.gov.pl>

12.SPIS TABEL

- Tabela nr 1. Rodzaje wyrobów zawierających azbest wraz z ich zastosowaniem
- Tabela nr 2. Ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych i pozostałych do usunięcia na terenie powiatu plockiego (kg) z podziałem na gminy
- Tabela nr 3. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji Programu
- Tabela nr 4. Wskaźniki monitorowania Programu

13.SPIS RYSUNKÓW

- Rys. nr 1 Mapa powiatu plockiego z podziałem na gminy
- Rys. nr 2 Mapa województwa mazowieckiego z funkcjonującymi składowiskami przyjmującymi odpady zawierające azbest.

14.ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 Wykaz aktów prawnych

PRZEPISY UE:

Dyrektywy i decyzje

Poniższe dyrektywy i decyzje dostępne są na stronie <http://eur-lex.europa.eu/pl/index.html>

1. Dyrektywa Rady 67/548/EWG z dnia 27 czerwca 1967 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 196 z 16.08.1967, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 1, str. 27).
2. Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 262 z 27.09.1976, str. 201, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 3, str. 317).

Dyrektywy zmieniające dyrektywę Rady 76/769, tj.:

-Dyrektywa Komisji 1999/77/WE z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowująca po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu o stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 207 z 6.08.1999, s. 18, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 24, str. 193).

-Dyrektywa Rady 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. zmieniająca po raz piąty dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 263 z 24.09.1983, str. 33; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 7, str. 118).

-Dyrektywa Rady 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. zmieniająca po raz siódmy (azbest) dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych

i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1985, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 86).

-Dyrektywa Komisji 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. dostosowująca do postępu załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 363 z 31.12.1991, str. 36; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 11, str. 13).

3. Dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 263 z 29.09.1983, str. 25, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 264).

Dyrektywy zmieniające dyrektywę Rady 83/477:

-Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/18/WE z dnia 27 marca 2003 r. zmieniająca dyrektywę Rady 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 97, z 15.04.2003, str. 48; ; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 4, str. 312).

-Dyrektywa Rady 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. zmieniająca dyrektywę 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 206 z 29.07.1991, str. 16; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 415).

-Dyrektywa Rady 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie czynników chemicznych przy pracy (czternasta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 131 z 5.05.1998, str. 11, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 3, str. 279).

4. Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269).
5. Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 183 z 29.06.1989, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 349).
6. Dyrektywa Rady 91/689/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie odpadów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 377 z 21.12.1991, str. 20, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 78).
7. Dyrektywa Rady 92/57/EWG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wprowadzenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na tymczasowych lub ruchomych budowach (ósma szczegółowa dyrektywa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 245, z 26.08.1992, str. 6, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 71).
8. Dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz. Urz. WE L 216 z 20.08.1994, str. 12, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 213).
9. Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagennych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG)

(Dz. Urz. WE L 158 z 30.04.2004, str. 50; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 35).

10. Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz. Urz. WE L 182 z 16.07.1999, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 228).
11. Decyzja Rady 2003/33/WE z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiająca kryteria i procedury przyjęcia odpadów na składowiska, na podstawie art. 16 i załącznika II do dyrektywy 1999/31/WE (Dz. Urz. WE L 11 z 16.01.2003, str. 27, Dz. Urz. WE L 218 z 23.08.2007, str. 25; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 314).
12. Dyrektywa 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego (WEEE) (Dz. Urz. WE L 37 z 13.02.2003, str. 24, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 359).

PRZEPISY KRAJOWE

Ustawy:

1. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2017 r. poz. 2119).
2. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 1666, z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2017 r. poz. 1332, z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799, z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2018 r. poz. 992, z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2015 r. poz. 1203, z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 169, z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1466).

Rozporządzenia:

1. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. z 2004 r. Nr 183, poz. 1896).
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 185, poz. 1920).
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2005 r. Nr 131, poz. 1100).
4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 109).
5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2011 r. Nr 33, poz. 166).
6. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 czerwca 2014 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2017 r. poz. 1348).

7. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 stycznia 2015 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. z 2015 r., poz. 110).
8. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31).
9. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649)
10. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).
11. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824).
12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1923).
13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 grudnia 2014 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1973).
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. 2014, poz. 1169).
15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2015 r. poz. 1450).
16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2013 r., poz. 25).
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 r. poz. 523).
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2013 r. w sprawie stwierdzania kwalifikacji w zakresie gospodarowania odpadami (Dz. U. z 2013 r. poz. 1186, z późn. zm.)
19. Oświadczenie Rządowe z dnia 28 maja 2013 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 815).
20. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2002 r. Nr 108, poz. 953).
21. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 27 sierpnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2004 r. Nr 198, poz. 2042).
22. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 16 października 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2015 r. poz. 1775).
23. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu ADR (Dz. U. z 2017 r. poz. 695).

24. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2003 r. Nr 120, poz. 1126).
25. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie prowadzenia kursów z zakresu przewozu towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 619).
26. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 23 lutego 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia kursów z zakresu przewozu towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 315).
27. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 7 października 2016 r. w sprawie szczegółowych wymagań dla transportu odpadów (Dz. U. z 2016 r. poz. 1742).
28. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 grudnia 2014 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1973).

Powyższe ustawy i rozporządzenia dostępne są na stronach internetowych odpowiednich ministerstw oraz na stronie www.isap.sejm.gov.pl

Przewodniczący Rady

/-/ Lech Dąbrowski